

Михаило Апостолски

ОДНОС БУГАРСКЕ РАДНИЧКЕ ПАРТИЈЕ (КОМУНИСТА)
ПРЕМА УСТАНКУ У МАКЕДОНИЈИ (1941—1945)

I

Преношењем ратних операција у току другог светског рата на Балкан и нападом немачких и италијанских оружаних снага на Југославију и Грчку, било је сасвим природно да се везе између комунистичких партија ових земаља и Бугарске радничке партије (комуниста) појачају. А када је царска Бугарска постала и окупатор делова Југославије (источног и јужног дела Србије, Македоније и дела Косова), као и делова Грчке (Тракије и дела Јегејске Македоније), те везе су постале неминовне. Таква неминовност диктирана је чињеницом што је разбијањем старе Југославије и Грчке, ранијом италијанском окупацијом Албаније и укључењем царске Бугарске на страну нацистичке Немачке и фашистичке Италије, фашизам постао заједнички непријатељ. Стање на Балкану, створено ратом 1941. године, наметало је потребу да све комунистичке партије прилагоде своју стратегију новонасталој ситуацији или, тачније, да изграде нове стратегијске и тактичке концепције, сада за борбу противу фашистичких агресора. Ратом између нацистичке Немачке и Совјетског Савеза ово је постало још актуелније, јер су се за активности и борбу свих комунистичких партија стварали нови објективни услови.

Према томе, у новим условима било је сасвим природно да је Бугарска радничка партија (комуниста) појачала везе са партијском организацијом и у Македонији и да је дошло до извесне сарадње и размене искустава.

Међутим, БРП (к), код успостављања и појачања веза са ПК КПЈ за Македонију није то учинила са таквим циљем. С обзиром да је на ову тему доста написано и мањих студија, али и посебних радова (радови Лазара Мојсова и Лазара Колишевског), овом приликом осврнућемо се на специфичне интересе

које је према Македонији испољавала БРП (к), као феномену у радничком покрету, што је имало свог одраза на развој НОР-а и револуције у Македонији. Тачније речено, те специфичне интересе према Македонији БРП (к) је хтела да реализује директним мешањем у проблеме македонског народа. Ово је мешање, у извесној мери, задржавало и ометало развој устанка и револуције македонског народа и народности.

Специфични интереси БРП (к) према Македонији у својој суштини значе хипотеку коју је она наследила од сопствене буржоазије. Бугарска је буржоазија, наиме стремилa ка реализацији Руско-турског уговора од 3. марта 1878. године, којим је требало да се створи Велика Бугарска, позната у историографији као „Санстефанска Бугарска“, као и то да бугарска буржоазија треба да доминира на Балкану. „Санстефанска Бугарска“ је требало, према поменутом уговору, поред територија данашње Бугарске (која је заграбила Пиринску Македонију), да обухвати и делове југоисточне Србије, територије Македоније и Северне Грчке (Тракија и Јегејска Македонија), као и мање делове Албаније.

Ово јасно указује да садашње претензије БКП, изражене у многобројним историографским радовима, у којима се негира постојање македонске националне индивидуалности, македонског језика и македонске културе, ни најмање нису македонско-бугарски проблем, нису ни југословенско-бугарски проблем, већ да је то балкански проблем који тангира све балканске народе, укључујући и Турску и Румунију. Ако се у овом контексту сагледају и интереси великих европских сила према Балкану и Средоземљу, а Бугарска је више пута била само оруђе за реализирање тих циљева, онда се може са апсолутном сигурношћу потврдити да то постаје и проблем Средоземља.

Затим приказивање у разним историографским радовима да је Бугарска отечественофронтска војска понела главну битку, да је, наводно, дала највећи допринос у ослобођењу Југославије, а при томе скривати улогу Бугарске као савезника фашистичке Немачке и окупатора на Балкану и једновремено негирати борбе народа и народности Југославије и запостављати борбе грчког и албанског народа, недвосмислено изражава тенденције за доминирањем на Балкану. Ових хипотека БРП (к) — данас Бугарска комунистичка партија (БКП) — није се ослободила. Што је још карактеристичније, она се служи и сличним методама које је буржоазија примењивала, а то су биле методе мешања и директне интервенције.

Бугарска буржоазија је своје претензије испољила већ стварањем бугарске самосталне цркве — Егзархије (1870 г.) осам година пре стварања бугарске државе (1878), која је добила право да шири своју црквену јурисдикцију над православним црквама у Македонији. Ова је отпочела своју пропаганду, преузимајући

власт над црквама, али се наметала и у школама, са основним циљем ширења бугарске културе у Македонији и вршења денационализације македонског народа.

Исте године када је створена бугарска држава (1878) и када се још организовала као држава, њена буржоазија сурово интервенише у Кресненском устанку македонског народа, са основним циљем да спречи развој устанка ради реализовања сопствених великодржавничких интереса.¹ Касније, стварањем македонске револуционарне организације, бугарска буржоазија и бугарски двор организују познату Врховистичку организацију, ради ометања развоја револуционарне организације и да исту узму у своје руке за своје великодржавничке интересе. У овим настојањима, делимично и успева, zaloжила се да пре времена, пре извршених припрема и пре стварања објективних услова народ дигне устанак 1903. године.²

Овога се БРП (к), као партија заснована на марксистичким основама, није ослободила ни када је царска Бугарска 1941. године окупирала Македонију, као што се ни данас није ослободила, без обзира на разне декларације на једној страни, а на другој — у историографији негирање македонске националности.

Из ових разлога, осврнућемо се на покушаје мешања и налагања својих стратегијских концепција у проблеме устанка — народноослободилачког рата и револуције македонског народа, као и из разлога што више од сто година македонски народ води разновидну борбу противу политике бугарске буржоазије, а од 1941. године — и противу политике БРП (к), противу мешања и интервенција у проблеме македонског народа.

II

У НОР-у и револуцији народа и народности Југославије, прогресивне снаге, да би развиле устанак и револуцију македонског народа, биле су присиљене не само да се супротставе теоријама ЦК БРП (к) које су хтеле да се наметну устанку у Македонији, већ и да савладају интервенцију БРП (к), која се јавља у различитим облицима, независно од чињенице да је

¹ *Симпозијум о Кресненском устанку*, одржан у Берову (СР Македонија) од 2. до 4. октобра 1978. г.; Манол Пандевски: „Македонија и Македонците во годините на Источната криза 1876—1878”, Скопје, 1978. г.; Иван Катарџијев: „Кресненското востание 1878”, Скопје, 1978 г. и др.

² О македонској револуционарној организацији и о Илинденском устанку приличан је број објављених радова и одржаних научних скупова, са објављеним материјалима: „Илинден 1903”, Скопје, 1970 г., „Гоце Делчев 1872—1972”, Скопје, 1973 г.; „Јане Сандански 1915—1972”, Скопје, 1976 г.; Манол Пандевски: „Илинденското востание во Македонија 1903”, Скопје, 1978 г., „Книга за Илинден”, — зборник на трудови, Скопје, 1969 г., и др.

БРП (к), као и све комунистичке партије, заснована на темељима марксизма и љењинизма. Ова специфичност представља посебан феномен у устанку македонског народа. Истина, то је тешко објашњиво, али у условима устанка македонског народа 1941—1945. године, то је била сурова реалност.

БРП (к) и Отечествени фронт Бугарске, својим интервенцијама и деловањем у веома различитим облицима, објективно су ишли за тим да спрече развитак или да скрену ток устанка македонског народа, а то је значило спречити ослобођење македонског народа. Узроци оваквог деловања Бугарске комунистичке партије леже у њеним основним концепцијама по националном питању — непризнавању постојања македонске нације,³ као и у тежњи да се реализује фикс-идеја бугарске буржоазије — стварање „Санстефанске Бугарске“.⁴ Све ово једновремено говори да у ЦК БРП (к) нису схватили идеје великана светског пролетаријата Георги Димитрова, која рељефно говори о узроцима због којих је бугарски народ доживео неколико катастрофа.⁵

Из анализе расположивих докумената може се констативати да је БРП (к), у односу на устанак македонског народа, развијала стратегијску концепцију којом се прихвата окупација Македоније, а то је значило да Македонија постане саставни део бугарске државне заједнице. Истина, сасвим је разумљиво да се ова концепција у оваквом облику не износи у документима; међутим, поједини ставови и акције БРП (к) ову концепцију потврђују.

За потврду ове констатације, поред бројних докумената БРП (к) који се односе на став ЦК БРП (к) према окупацији Македоније, осврнућемо се на писмо ЦК БРП (к) са потписом „Гри-

³ Архив КПЈ, том VII, Београд, 1951., док. 25, стр. 59. Одговор ЦК БРП (к) на писмо ЦК КПЈ; Лазо Мојсов: „Бугарската работничка партија (комунисти) и македонското национално прашање“ (у даљем: Лазо Мојсов), Скопје, 1948, стр. 55—57, 101—106. Има периода када БРП (к) признаје македонску нацију, али када је требало на делу реализовати ослобођење македонског народа, онда је БРП (к) деловала супротно. Речи и дела БРП (к) нису били уједначени (Архив КПЈ, том VII, док. 34, стр. 83 — Проглас ЦК БРП — к).

⁴ Уговором закљученим након руско-турског рата 1877/78. у Сан-Стефану, 3. III 1878. године, између Русије и Турске, предвиђено је да у састав Бугарске уђу и територије југоисточног дела Србије, Македоније и др. На Берлинском конгресу исте године уговор из Сан-Стефана је поништен. У НР Бугарској ово се и данас третира као комадање Бугарске, чиме се у суштини поново распирују империјалистичке тежње не само према Македонији, већ и према СФРЈ, Грчкој, Албанији и Турској.

⁵ Империјалистичка политика бугарске буржоазије увукла је бугарски народ у три катастрофе: 1) други балкански рат, 2) први светски рат и 3) други светски рат. Међутим, и догађајима у 1923. години реакционарне снаге бугарске буржоазије нанеле су тешку катастрофу бугарском народу и завеле диктаторски режим.

горов“. У овом се писму, поред осталог, истиче: „Парола — враћање Македоније бившој Југославији — и о давању аутономије унутар у новој југословенској држави... не одговара стварном положају ствари на Балкану...“ И даље: „Али, поред помешних узрока, горњу паролу не постављамо и због тога што се рат наставља, што су догађаји у развитку, што се стварају нове перспективе и балканске проблеме може живот да реши у другим класним оквирима, нарочито са изменом у међусобним односима не само држава већ и социјалних снага.“⁶ У писму стоје и следеће мисли: „... ми не можемо и не треба да покрећемо као актуелно питање, као задатак за непосредно решавање захтева да Македонија буде *отцепљена* као независна држава. То не би одговарало данашњој ситуацији...“ И даље: „... спор о томе да ли су Македонци Словени био би стварно, у садашњим условима, доктринерско и секташко *чешање језика*“ (подвучено М. А.).

Ово писмо ЦК БРП (к) од маја 1941. године говори не само о погледима на проблеме устанка македонског народа, већ и о виталним проблемима за егзистенцију македонског народа. Савсим је разумљиво да не долази у обзир ма каква комбинација са старом Југославијом, јер, када се писмо објављује, она не постоји, па, према томе, треба тражити друга решења за македонски народ: или самостално оформљење државности или у федерацији са оним народима где би македонски имао највеће гаранције за очување тековина које би извојевао у револуцији, где би сачувао своју независност. Ово је у ондашњој ситуацији једино гарантовала стратегијска концепција КПЈ. У писму се, затим, наглашава да не треба покретати питање да Македонија буде *„отцепљена“* ради стварања „независне“ државе. Од кога да не буде *„отцепљена“* Македонија, кад је онда била окупирана од царске Бугарске и фашистичке Италије. Према томе, логичан је закључак да ЦК БРП (к) подржава окупацију Македоније од стране царске Бугарске. Све се ово правда ратом који се наставља и чини се његов исход који ће, можда, дати друга решења. Одбацују се могућа решења статуса македонског народа у виду федерације или самосталне државности. Притом ЦК БРП (к) не даје никаква решења, а себи је дао за право да решава о статусу македонског народа. Уместо изјашњавања о македонској националној индивидуалности, ЦК БРП (к) покретање тог основног проблема назива *„чешање језика“*.

ЦК БРП (к) је током трајања другог светског рата доследан погледима изнетим у овом писму. Само тако се може схватити инсистирање да се Македонци одазивају на војну мобилизацију коју су спроводиле бугарске окупационе власти. Ова чињеница указује на то да ЦК БРП (к) не само да подржава окупацију

⁶ *Архив КПЈ*, том VII, док. 5, стр. 20—24.

Македоније од стране царске Бугарске, већ говори и нешто више, наиме, да ЦК БРП (к) једнострано акт царске Бугарске о прикључењу Македоније Бугарској сматра свршеним чином. Тако је КП Бугарске, односно њен ЦК, изабрала пут који води ка реализацији „велике Бугарске“ — сна бугарске буржоазије⁷ — а та је политика увек изазивала отпор македонског народа.

Ово су веома тешке констатације за стратегију БРП (к) у односу на устанак македонског народа, али неколико познатих докумената БРП (к) и њене акције током другог светског рата, као и акције у послератном периоду, посебно после Резолуције Информбироа 1948. године, а које и данас трају, ово потврђују. Ово је веома деликатан и обиман проблем, па га стога на овом месту не можемо, нити нам је намера, да целовито обрадимо. Међутим, поред већ реченог, изнећемо само неке активности БРП (к) из периода другог светског рата, које ће довољно јасно потврдити њену стратегијску концепцију — негативну према устанку македонског народа.

III

Одмах после разбијања Краљевине Југославије, и уласка бугарских окупаторских власти и бугарских оружаних снага у Македонију, БРП (к) је успоставила везе са ПК КПЈ за Македонију и послала свог посебног представника Петра Богданова. Основна тежња Централног комитета БРП (к), успостављањем ових веза, била је да Комунистичку партију у Македонији отцепи од КПЈ и исту прикључи Бугарској партији,⁸ развијајући тезу: једна држава — једна партија. Ова теза де факто ишла је на руку царској Бугарској, јер су такви односи према партијској организацији у Македонији указивали да и Комунистичка партија Бугарске прихвата окупацију Македоније као свршен чин. За реализовање ове замисли ЦК БРП (к) је нашао веома погодну личност у лицу секретара ПК КПЈ за Македонију Методија Шаторов-Шарла, па је преко њега вршио разне притиске и преко својих представника настојао да наметне своје погледе и своје концепције развоја устанка.⁹ Показало се да тадашњи секретар Покрајинског комитета КПЈ за Македонију Методија

⁷ Вељко Влаховић: „Тезе о македонском националном питању“, „Социјализам“, XVIII/3, 1975, стр. 257—267; Васил Коларов: „Против хитлеризма и неговите български слуги“, Софија, 1947, стр. 10—11, 78, 114, 220 и др.

⁸ Архив КПЈ, том VII, док. 25, стр. 56.

⁹ Исто, док. 5, стр. 20—24. Ово је само један од бројних примера о којима посебно говори Лазо Мојсов у књизи: „Бугарската работничка партија (комунисти) и македонското национално прашање“, Скопје, 1948 година (в. стр. 74—96).

Шаторов-Шарло није био дорастао, или из других разлога није хтео, да сагледа суштину и сложеност ситуације у којој се нашао македонски народ новом поделом и окупацијом, као ни циљеве притиска ЦК БРП (к). Све је ово довело до тога да је Шаторов објективно починио више грешака, које су имале одраза на припреме устанка. Међу овима свакако је најтежа та што је прихватио прикључење организације Комунистичке партије у Македонији Бугарској комунистичкој партији — БРП (к). Ово га је довело на пут издајства свог народа, јер БРП (к) није отварала никакве перспективе македонском народу након победе над фашистичком агресијом. Данашња политика бугарског руководства ово потврђује чињеницом што не признаје постојање македонске нације.

Партијско чланство и партијске организације у Македонији нису прихватиле прикључење БРП (к), па су предузели и нужне мере да се ово отклони. На интервенцију ЦК КПЈ, а посебно генералног секретара Јосипа Броза Тита,¹⁰ ЦК БРП (к) је прихватио одлуке Коминтерне да организације Комунистичке партије у Македонији и надаље остану у саставу КПЈ. Међутим, карактеристично је да у ситуацији 1941. године и Коминтерна занемарује своја ранија гледања на проблеме ослобођења македонског народа, па се у писму наглашава „Македонија да буде код Југославије по разлозима практичним и целисходним”,¹¹ образлажући то потребом борбе противу немачких и италијанских агресора, јер се на територији Југославије развијао рат противу фашизма. Овакво гледање Коминтерне, која је у конкретном случају напустила своје принципијелне ставове, свакако да је имало одређеног утицаја на односе ЦК БРП (к) према македонском народу. Овим поводом, ЦК БРП (к) кривицу баца на Шаторова и осуђује га за „грубе политичке грешке“ и др.¹²

ЦК КПЈ, због изнетих пропуста, суспендовао је цео Покрајински комитет за Македонију, на чијем је челу стајао Шаторов, и формирао нови Покрајински комитет,¹³ у следећем саставу: Колишевски Лазар, Нацева Мара, Талески Борка, Јанков Благој-Мучето и Андрејев Бане, који преузима руководство устанка.

Међутим, иако је интервенцијом ЦК КПЈ и друга Тита и одлуком Коминтерне, као и отпором организација и чланова Партије у Македонији, била осујећена ова намера БРП (к), у циљу реализовања своје стратегијске концепције, БРП (к), после првог неуспеха, мења тактику и у Македонију, у ПК КПЈ, шаље

¹⁰ Исто, док. 17, стр. 45; док. 18, стр. 45—48.

¹¹ Исто, док. 20, стр. 50; док. 21, стр. 50—51.

¹² Исто, док. 21, стр. 51; док. 25, стр. 56—57.

¹³ Исто, док. 24, стр. 54.

свог представника Бојана Блгаранова.¹⁴ У образложењу о слању представника износи се потреба за сарадњом и сл.¹⁵ Међутим, делегат ЦК БРП (к) је отпочео да врши разновидан притисак на чланове ПК КПЈ за Македонију, са јасном тенденцијом да спречи развитак устанка македонског народа и народности. Он је, на пример, ширио вест и настојао да убеди секретара ПК КПЈ за Македонију да македонски народ неће ратовати противу бугарског окупатора, јер, по његовом мишљењу, македонски народ није изживео „илузије“ о „ослободилачкој улози“ царске бугарске армије.¹⁶ Затим је ЦК БРП (к) настојао да ПК КПЈ за Македонију наметне схватање да силом мобилисани младићи одлазе у бугурску армију, као и много других сугестија које су директно ишле ка кочењу устанка.¹⁷

Када говоримо о делегату-представнику БРП (к) код ПК КПЈ за Македонију, поставља се питање, ако је била у питању сарадња, како се то у писму наводи, зашто ЦК БРП (к) није послао свог делегата и у ПК КПЈ за Србију и у ЦК КПГ (у Покрајински комитет у Солуну), јер се Бугарска граничи и са Србијом и са Грчком, а била је окупирала и делове Србије, као и добар део Јегејске Македоније и Тракије који припадају државној територији Грчке. Код оваквог односа буди се асоцијација на историју стварања балканског савеза 1912. године, као и на активност Врховистичке организације у Бугарској, која је спроводила политику бугарског двора. Наиме, није ли ово продужење политике за деобу Македоније?

Међутим, и поред многобројних акција и покушаја да се БРП (к), са својим гледиштима, наметне устанку македонског народа, устанак се у Македонији успешно развијао. Од 1941—1942. године, у суровој политичкој борби и жестоцим оружаним сукобима партизанских одреда противу царске бугарске полиције и војске, извојевана је пуна политичка победа над окупаторима у Македонији. Ово је омогућило брзи развој устанка, у коме су једновремено, после политичке победе, забележени и велики војнички успеси.

IV

Непосредно после Другог заседања АВНОЈ-а када је Македонија добила статус равноправне федеративне јединице у новој државној заједници Федеративној Југославији, Отчествонофронтска Бугарска, у децембру 1943. године, објављује деклара-

¹⁴ Псеудоним „Иван“; борци су га звали „Бај Иван“.

¹⁵ Архив КПЈ, том VII, док. 21, стр. 50 и док. 26, стр. 61.

¹⁶ Зборник докумената и података о народноослободилачком рату југословенских народа, Београд, 1952., док. 13, стр. 46—47.

¹⁷ Исто, док. 15, стр. 50—55.

цију која је по својој суштини противу статуса македонског народа, санкционисаног одлукама АВНОЈ-а, а извојеваног трогодишњом суровом борбом и многобројним жртвама.¹⁸ Касније, после капитулације царске Бугарске, на разговорима у Пехчеву 23. IX 1944. године¹⁹ између делегације Врховног штаба НОВ и ПОЈ и делегације Отечественофронтовске Бугарске, када је дискутовано о евентуалном садејству отечественофронтовских бугарских јединица са јединицама НОВ и ПОЈ, постављено је, као примарно, изјашњење отечественофронтовске бугарске владе о решењима Првог заседања АСНОМ-а, па тек након тога да се разговара о садејству на војном плану противу немачке армијске групе „Е“, која је била у општем повлачењу из Грчке кроз Југославију.²⁰ Одговор на ово питање није добијен.

Током рата, до 9. IX 1944. године, до капитулације царске Бугарске, ЦК БРП (к), са неколико прогласа, обратио се бугарској војсци са захтевом да се Први окупаторски корпус из Србије повуче у Бугарску.²¹ Међутим, ни у једном до сада познатом прогласу те врсте није упућен сличан позив Петој бугарској армији, која је држала под окупацијом Македонију и јужну Србију, нити Другом корпусу распоређеном у Тракији и у источном делу Јегејске Македоније (територија Грчке). Овакав однос може се објаснити једино чињеницом што су те територије биле обухваћене идејом о стварању „Санстефанске Бугарске“.

На крају да споменемо и заједничка дејства јединица Отчественофронтовске бугарске армије и јединица НОВ и ПОЈ, која траже да се посебно анализирају, после датог одобрења Врховног команданта НОВ и ПОЈ, у Крајови 5. X 1944. године. Овај интернационалистички акт врховног команданта Јосипа Броза Тита у суштини је представљао изванредну помоћ бугарском народу да после четири катастрофе поврати поверење у себе, али једновремено то му је била и шанса и могућност да опере љагу коју су му нанели буржоаски режими. Међутим, бугарски

¹⁸ Архив КПЈ, том VII, док. 93, стр. 283—284 (Одлука АВНОЈ-а) и док. 95, стр. 286—287 (Декларација Отчественог фронта Бугарске).

¹⁹ У Пехчеву 23. IX 1944. године сусрела се делегација Федеративне Демократске Југославије и Врховног штаба НОВ и ПОЈ са делегацијом Отчественофронтовске Бугарске. Бугарску делегацију је предводио генерал Коцарев, а југословенску су сачињавали командант и комесар Главног штаба Македоније (Михаило Апостолски и Ване Андрејев) и делегат Врховног штаба НОВ и ПОЈ Светозар Вукмановић - Темпо.

²⁰ Михаило Апостолски: „Завршне операције за ослобођење Македоније“, Београд, 1953., стр. 259, фуснота 1, тач. 4 — Уговор потписан 23. IX 1944. у Пехчеву.

²¹ Вељко Влаховић, цит. дело, стр. 258; Лазо Мојсов, цит. дело, стр. 55—58.

команданти нове Отечественофронтовске бугарске армије, са незнатним изузетком, нису хтели да схвате да је то пут који омогућава залечење рана из ближе прошлости, пут ка зближењу народа на Балкану, пут интернационализма, који су отворили врховни командант НОВ и ПОЈ Јосип Броз Тито и КПЈ. Напротив, бугарски команданти, ношени, у основи, контрареволуционарним схватањима, кренули су путем стварања лажних докумената још онда када је бугарско партијско руководство молило за политичку и војничку помоћ.²²

Све напред изнето само потврђује стратегијске концепције БРП (к), кроз које је изражавала свој посебан интерес према Македонији, а која је ишла ка томе да се спречи ослобођење македонског народа. У овоме треба тражити корене данашње политике Бугарске. Политика бугарског руководства, после Резолуције Информбироа, веома отворено потврђује да БРП (к) не признаје постојање македонске нације, а, доследно томе, ни македонски језик. Македонци у Бугарској (у Пиринској Македонији и емиграција) силом су именовани Бугарима (као за време окупације у Македонији и јужној Србији). Присвајају се историја македонског народа и део историје српског народа, НОР и револуција југословенских народа и народности негирају се или минимизирају. Све ово не може да значи ништа друго већ даљу потврду једне изграђене концепције: претензије на територије балканских народа, концепције која је у прошлости бацала бугарски народ у више катастрофа.

Истина, има и позитивних примера у такозваном димитровском периоду, као и искрене жеље Терпешева, изражене на Другом заседању АСНОМ-а у Скопљу.²³ Али, то су само епизоде које су реалан одраз жеља бугарског народа које званични бугарски кругови занемарују.

²² Радиограми Главног штаба Македоније од 14. новембра 1944. године до 19. новембра 1944. године (књ. радиограма бр. 1, ВИИ, објављени у цит. делу М. Апостолског, заб. 19, стр. 250—252 и др.)

²³ На Првом ванредном заседању АСНОМ-а (познатом као Друго заседање) 28. XII 1944. године делегат и члан ЦК КПВ Добри Терпешев, у свом говору, изнео је жеље бугарског народа за стварање балканске федерације — за јединство са Југославијом.

Mihailo Apostolski

L'ATTITUDE DU PARTI DES OUVRIERS (COMMUNISTES) BULGARE
À L'ÉGARD DU SOULEVEMENT EN MACÉDOINE

Résumé

Il était normal que les Partis communistes de certains pays de Balkans colaborent au cours de la deuxième guerre mondiale en vue d'organiser la lutte contre le fascisme. Mais l'attachement du Parti des ouvriers (communistes) bulgare à l'organisation du Parti en Macédoine n'était pas dirigé par les principes en question. Le Parti des ouvriers (communistes) bulgare a manifesté des intérêts spécifiques pour la Macédoine qui empêchaient le développement du soulèvement et de la révolution de la population macédonienne. Ces intérêts étaient, au fond, les mêmes que ceux de la bourgeoisie bulgare. Plusieurs travaux historiques qu'on publie en Bulgarie à présent, en sont les témoins.

En ce qui concerne le soulèvement de la population macédonienne le Parti des ouvriers (communistes) bulgare se faisait la conception stratégique comprenant l'occupation de la Macédoine. Le Comité central du Parti des ouvriers (communistes) bulgare aspirait à séparer le Parti des communistes de Macédoine du Parti des communistes de Yougoslavie et à le joindre au Parti bulgare. Mais les effectifs du Parti en Macédoine le refusaient et la Kominterne même a pris la décision que l'organisation du Parti de la Macédoine reste membre du Parti des communistes de Yougoslavie. Cependant le Parti des ouvriers (communistes) bulgare change la tactique et essaye les méthodes différentes en vue d'empêcher le développement du soulèvement en Macédoine. Mais il en a échoué.

Les dirigeants du Parti des ouvriers (communistes) bulgare s'opposaient aux décisions de la Deuxième session du Conseil antifasciste de libération nationale de Yougoslavie aussi bien qu'aux décisions de la Première session du Conseil antifasciste de la libération nationale de Macédoine en suite desquelles la Macédoine a acquis le statut de l'unité fédérative à égalité des droits en Yougoslavie.

On interprète, inexactement aussi, l'approbation du Commandant en chef suprême de l'armée de libération nationale de Yougoslavie que les unités de l'Armée patriote du front bulgare prennent part aux luttes sur les territoires de Yougoslavie.

A vrai dire, il y a des exemples d'attitudes correctes des communistes bulgares à l'égard de la lutte des Macédoniens pour la libération nationale et sociale, mais ce ne sont que des épisodes.

